

Zakon o ravnopravnosti spolova

Zakon o ravnopravnosti spolova jamči jednakost spolova za sve u svim sferama društva, uključujući, ali ne ograničavajući se, na obrazovanje, ekonomiju, zapošljavanje i rad, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, šport, kulturu, javni život i medije. („Službeni glasnik BiH“, broj: 16/03, 102/09 i 32/10)

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH usvojen je 2003. godine, a dopunjen 2009. godine, dok je prečišćeni tekst objavljen 2010. godine.

Oblici diskriminacije

Zakon zabranjuje diskriminaciju na osnovu spola i seksualne orijentacije. Diskriminacija na osnovu spola postoji, ako je osoba ili skupina osoba stavljena u nepovoljniji položaj na osnovu spola.

Izravna diskriminacija na temelju spola postoji kada je osoba ili skupina jednog spola tretirana ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na druge osobe ili skupine u istoj ili sličnoj situaciji.

Neizravna diskriminacija na temelju spolna postoji kada, naizgled, neutralna pravna norma, kriterij ili praksa, jednaka za sve, stavlja ili može staviti osobu ili skupinu osoba jednog spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobu ili skupine drugog spola.

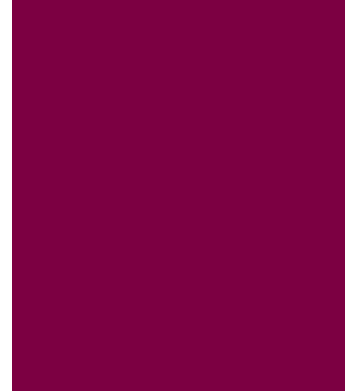
Uznemiravanje je bilo koje neželjeno ponašanje zasnovano na spolu, koje ima za cilj ili učinak povredu dostojanstva osobe ili skupine, te stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja.

Seksualno uznemiravanje je bilo koje nepoželjno verbalno, neverbalno ili fizičko ponašanje seksualne prirode, koje ima za cilj ili za posljedicu kršenje digniteta osobe ili skupine, naročito kada takvo ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Spolno zasnovano nasilje je bilo koje ponašanje, koje izaziva ili može izazvati fizičku, mentalnu, seksualnu ili ekonomsku štetu ili patnju, kao i prijetnja takvim ponašanjem, koje sputava osobu ili skupinu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnom i privatnom životu. To može uključivati nasilje u obitelji ili nasilje u široj zajednici, počinjeno ili tolerirano od strane vlasti, kao i nasilje po osnovu spola u slučaju oružanog sukoba.

Viktimizacija nastaje kada se osoba ili skupina osoba stavlja u nepovoljniji položaj zbog odbijanja naloga za diskriminatorno djelovanje, prijave diskriminacije ili svjedočenja u postupku zaštite od spolno zasnovane diskriminacije ili ako je na bilo koji drugi način sudjelovala u postupku vođenom u slučaju diskriminacije na temelju spola.

Pored toga, Zakon određuje da diskriminacija u jeziku postoji kada se samo jedan gramatički rod koristi kao generički termin.

Zakon o ravnopravnosti spolova propisuje da jednaka zastupljenost žena i muškaraca postoji kada je jedan spol zastupljen sa najmanje 40% u tijelima na svim razinama vlasti u BiH (državnoj, entitetskoj, kantonalnoj i općinskoj razini). To uključuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravne osobe s javnim ovlastima i druga tijela, koja djeluju pod kontrolom države, entiteta, kantona, općina i gradova, te imenovanja u delegacije i međunarodne organizacije odnosno tijela.

Primjeri diskriminacije:

- *Nadređena osoba ili kolega, odnosno kolegica, konstantno na nepoželjan način komentira svog suradnika ili suradnicu i stavlja ruke oko njegovog, odnosno, njezinog struka.*
- *Žena je otpuštena s posla tijekom svog porodiljnog bolovanja.*
- *Manje kvalificiranoj kandidatkinji za posao u vrtiću daje se prednost u odnosu na više kvalificiranog kandidata, pod pretpostavkom da žene taj posao rade bolje od muškaraca.*
- *Postotak žena imenovanih na položaje u javnim organima je daleko ispod 40%.*

Primjeri nejednakosti

- *U seoskim područjima vlasništvo nad zemljom i drugom imovinom gotovo je uvijek na muškarcima, iako žene podjednako doprinose ostvarivanju ekonomskih potreba njihovih obitelji.*
- *Mediji ne osiguravaju jednak udio medijskog prostora političarkama, u odnosu na političare, osobito tijekom predizbornih kampanja.*

Obveze nadležnih organa

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH uspostavio je institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova - Agenciju za ravnopravnost spolova na državnoj razini i Gender centre na entitetskoj razini - kako bi pratili i osigurali implementaciju Zakona i Gender akcijskoga plana

BiH. Osim toga, sva druga državna tijela imaju obvezu da poduzmu sve odgovarajuće i potrebne mjere u cilju provedbe odredaba propisanih ovim Zakonom, kao i Gender akcijskim planom BiH. Oni to moraju učiniti uvodeći mjere za postizanje ravnopravnosti spolova, usvajanjem novih ili izmjenom postojećih zakona, primjenom Gender akcijskoga plana BiH, prikupljanjem podataka, vođenjem evidencije, raščlambom i predstavljanjem statističkih podataka razvrstanih po spolu.

Agencija za ravnopravnost spolova i Gender centri zaprimaju zahtjeve, izjave i žalbe osoba ili skupina koje ukazuju na kršenje Zakona.

Sudska zaštita i kaznene odredbe

Svaka osoba, koja tvrdi da je žrtva diskriminacije, može potražiti sudsku zaštitu sukladno postojećim postupcima ili se zaštita se može tražiti kroz podnošenje posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije sukladno Zakonu o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj: 59/09).

Javni i privatni pružatelji pravne pomoći mogu pomoći podnositelju, odnosno podnositeljici tužbe davanjem naputaka o njegovim, odnosno njezinim pravima, te podnošenjem tužbe za diskriminaciju.

Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH može zaprimati žalbe vezane za diskriminaciju, te savjetovati podnositelje, odnosno podnositeljice tužbe o njihovim pravima. Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH, također, može davati preporuke i mišljenja, predložiti pokretanje postupka medijacije, kao i inicirati i sudjelovati u sudskom postupku za prekršaje u ime podnositelja, odnosno podnositeljice tužbe.

Sve osobe koje se smatraju žrtvama seksualnog uznemiravanja, uznemiravanja i nasilja na osnovu spola, mogu prijaviti počinitelje u uredu nadležnog tužitelja. Zakon o ravnopravnosti spolova propisuje kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina za pojedine diskriminatorske radnje.